

Stockholm 2020-08-20

Skogsstyrelsen

Synpunkter på Skogsstyrelsens remiss om förslag på ett system för att redovisa frivilliga avsättningar av skog.

Sveriges hembygdsförbund (SHF) lämnar här – i egenskap av landets största ideella organisation för hållbar utveckling av natur- och kulturlandskapen – synpunkter på rubricerad remiss.

Remissen handlar om er rapportering av regeringsuppdraget om att ta fram ett förslag på ett system för att redovisa frivilliga avsättningar. Systemet ska göra det möjligt för myndigheterna att följa upp de frivilliga avsättningarnas geografiska läge, varaktighet och naturvårdskvalitet. Uppdraget ska utföras i samarbete med Naturvårdsverket.

Externa intressenter har erbjudits bilaterala möten med arbetsgruppen för rapporteringen och ett flertal sådana möten har genomförts. SHF har inte erbjudits sådana möten. Vi noterar också att Skogsstyrelsen återigen remitterar rapportering med mycket kort svarstid, dessutom under sommaren. Detta gör det svårt för en ideell organisation att lämna svar av så hög kvalitet som vi vill.

Vårt därför korta remissvar utgår från vår syn på hållbar utveckling av landets skogslandskap och hur detta motsvaras i myndighetens rapportering. Mer om våra ställningstaganden om hållbarhet redovisas i vårt *program för hållbar utveckling av natur- och kulturlandskapet* (www.hembygd.se/hallbaralandskap).

SHF:s utgångspunkter enligt vårt landskapsprogram

Levande skogslandskap

Vi vill se levande skogslandskap med goda värden för företagande, boende, friluftsliv, rekreation och social sammanhållning och ett skogsbruk som på ett hållbart sätt tar tillvara skogens många värden. Vi anser att det behövs en ökad helhetssyn för en hållbar utveckling av skogslandskapet. Man behöver då utgå från lokala perspektiv och ha en löpande dialog med dem som äger och brukar skogen liksom med de människor som bor och vistas där. Grundläggande för en hållbar utveckling av skogslandskapen är att både de som besöker och de som sköter skogen har tillräcklig kunskap om skogens värden.

SHF:s synpunkter på rapporten

Era förslag

Samtliga markägare ska inom en snar framtid erbjudas en frivillig digital inrapportering av frivilliga avsättningar via en lämplig teknisk plattform.

Enskilda ägare ska antingen 1) Skogsstyrelsen genomföra en årlig stickprovsundersökning där respondenter inrapporterar digitala uppgifter om geografiska läget på frivilliga avsättningen eller 2) dagens metod fortsätta, som innebär en årlig insamling av areal via certifieringen (PEFC och FSC) med möjlighet till länsuppdelning.

Övriga ägare som äger mer än 5 000 hektar skogsmark ska i enlighet med uppgiftslämnarskyldigheten årligen digitalt inrapportera geografiska läget av deras frivilliga avsättning.

Systemet ska möjliggöra en klassning av naturvårdskvalitet och varaktighet på aggregerad länsnivå för användning inom miljömålssystemet och för att tillgodose krav och behov inom andra processer på nationell, EU och internationella nivå.

Våra synpunkter

Våra synpunkter handlar om själva synsättet och arbetssättet för frivilliga avsättningar av skog, som sedan instrumentet infördes på 1990-talet har kommit att handla om frivilliga avsättningar för bevarande av biologisk mångfald i skogen, trots att avsättningar kan göras med hänsyn till också skogens kulturmiljövärden och sociala värden. Synpunkterna handlar därmed om saker som ligger utanför regeringsuppdraget, men som ändå hänger ihop med det, då uppföljningen är en del av ett arbetssätt och synsätt samt verksamhetsprocesser vid myndigheterna vad gäller frivillig avsättning av skog.

Definitionen av *frivillig avsättning av skog* är enligt rapporten ”Ett område med sammanhängande produktiv skogsmark för vilket markägare frivilligt fattat beslut om att åtgärder som kan skada dess naturvärde, kulturmiljövärde och/eller sociala värde inte ska utföras, området ska finnas dokumenterat i plan eller annan handling”. Begreppet *naturvårdskvalitet* har, enligt rapporten, ”i tidigare uppföljningar och i nuvarande definition av frivilliga avsättningar innefattat natur-, kulturmiljö- och socialt värde”.

Att frivilliga avsättningar av skog har kommit att handla om avsättningar enbart för biologisk mångfald tydliggörs i rapportens avsnitt om begreppet och praktikens utveckling. Uppföljningen av kulturmiljövärden och sociala värden handlar om de värden som eventuellt finns i skog som frivilligt avsatts med hänsyn till dess biologiska mångfald. Skogens kulturmiljövärden och sociala värden förminskas därmed till variabler

under *Övrigt* i uppföljningen av *Naturvårdskvalitet* (se rapporten Tabell 3 sidan 29f). Redan nu skulle uppföljningssystemet kunna utvecklas med variabler för *Kulturmiljökvalitet* och *Kvalitet för sociala värden*, på motsvarande sätt och på samma nivå i uppföljningssystemet som variabler för *Naturvårdskvalitet*.

SHF ser gärna en utveckling där skog avsätts frivilligt med hänsyn till kulturmiljövärdena och de sociala värdena i mycket större omfattning än idag – och som rimligen var tänkt när instrumentet infördes. En del i ett framtida arbetssätt kan vara att frivilliga avsättningar av skog görs utifrån en lokal värdering av kulturmiljön och den sociala miljön i dialog mellan skogsbrukare och exempelvis hembygdsföreningarna. Vi tror att skogsbrukarna skulle uppfatta det som motiverande för frivilliga avsättningar, om de får stor positiv betydelse för människor lokalt. Redan nu skulle uppföljningssystemet kunna utvecklas med variabler för *Kulturmiljökvalitet* och *Kvalitet för sociala värden*, på motsvarande sätt och på samma nivå i uppföljningssystemet som variabler för *Naturvårdskvalitet*.

Utifrån en helhetssyn på landskapet och alla dess värden och med tanke dels på hur illa ställt det är för kulturlämningar i skogen, konstaterat i miljömålsuppföljningen sen den startade, dels den utvecklingspotential som finns i skogens kulturmiljövärden och sociala värden i form av kulturarvstjänster, så skulle dessa värden tjäna på att lyftas på ett mycket tydligare sätt i den aktuella rapporteringen, i själva uppföljningssystemet och i synsättet och arbetssättet samt i myndigheternas verksamhetsprocesser för frivilliga avsättningar av skog.

Utvecklade synsätt och arbetssätt samt verksamhetsprocesser inom myndigheterna vad gäller frivilliga avsättningar med bäring på kulturmiljövärden och sociala värden kan också ligga till grund för en ökad fördelning av stöd till skogsbrukarnas skötsel av kulturmiljöer inom ramen för bl.a. Nokås. Detta kan i sig leda till ett ökat mångbruk av skogen genom användande av skogens kulturarvstjänster tillsammans med utveckling av det lokala landskapets sociala infrastruktur. Detta är också i linje med er vägledande strategi för kulturmiljöfrågor.

För Sveriges Hembygdsförbund, på styrelsens uppdrag

Jan Nordwall
Generalsekreterare

Michael Lehorst
Kulturmiljöstrateg